

TUUSNIEMEN KUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2022

VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Sisällys

1. Puheenjohtajan katsaus
2. Tarkastuslautakunta
 - 2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät
 - 2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano
 - 2.3 Tilintarkastaja
 - 2.4 Tarkastuslautakunnan toiminta
3. Vuoden 2020 arviointikertomuksen käsittely
4. Kunnan talouden arviointi
 - 4.1 Taloudellisten tavoitteiden arviointi
 - 4.2 Talousarvio 2021 ja sitovuustasot
 - 4.3 Investoinnit
 - 4.4 Lainat
5. Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen
6. Kunnalle asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2021
 - 6.1 Keskusvaalilautakunta
 - 6.2 Tarkastuslautakunta
 - 6.3 Kunnanhallitus
 - 6.4 Elinkeino- ja kehittämispalvelut
 - 6.5 Ateriapalvelut
 - 6.6 Muu yleis- ja keskushallinto
 - 6.7 Sosiaalilautakunta
 - 6.8 Terveystoimi
 - 6.9 Sivistyslautakunta
 - 6.10 Tekninen lautakunta
7. Strategisten tavoitteiden toteutuminen
8. Muut havainnot ja arviot

1. Puheenjohtajan katsaus

Tuusniemen kunnan tilinpäätös osoittaa n. 0,1 m€ alijäämää. Taseessa on 31.12.2022 tilanteessa ylijäämää n. 3,0 m€ ja poistoeroa 1,8m€.

Lainakanta on tilikauden päättyessä (1.000€) 3.175 (viime vuonna 3.750) ja lainakanta/asukas 1.326€ (1.550€).

Tarkastuslautakunnan laatimassa arviointikertomuksesta ilmenee havainnointimme vuoden 2022 valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arvioinnista.

Terveessä kuntataloudessa vuosikatteen tulee olla suurempi kuin poistot ja lainojen lyhennykset.

Vuoden 2022 aikana tämä ei toteutunut.

Tilintarkastaja vaihtui syksyllä 2022 Tilintarkastajana on toiminut Itä-Suomen Tilintarkastus Oy, päävastuullisena tilintarkastajana JHT, HT Timo Nuutinen, joka on samalla toiminut lautakunnan sihteerinä.

Vuoden 2022 aikana kunta on valmistautunut hyvinvointialueelle siirtymiseen 01.01.2023.

Tulevaisuus näyttää millaiset vaikutukset on esim. Kunnan omistamiin rakennuksiin/ investointeihin.

Pohjois-Savon lukio vertailussa 2023 Tuusniemen lukio sijoittui sijalle kaksi.

Lukion säilyminen on Tuusniemen vetovoiman kannalta erityisen tärkeä. Merkitys korostuu, kun kuntaan houkutellaan uusia asukkaita ja lapsiperheitä.

Lautakunta on kuullut kunnanjohtajaa, kaikkia toimialajohtajia ja Tuusniemen Teollisuus Oy:n toimitusjohtajaa.

Tarkastuslautakunta kiittää Tuusniemen kunnan henkilökuntaa, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä sekä kunnan tilintarkastajaa hyvin suoritetusta työstä ja laadukkaista palveluista. Kaikesta huolimatta tulevaisuudessa on haasteita, joista voidaan selvitä!

Tuusniemi 7.6.2023

Terttu Kolari

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät

Lautakunnan tehtävänä on kuntalain 121§:n mukaan:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84§:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Tarkastussäännön 4§:n mukaan lautakunnan on:

- Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tarkastuksen kehittämiseksi
- Tehdä tarvittaessa aloitteita ja esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- pitää huolta valvonnan kokonaisuudesta ja koordinoida ulkoisen ja sisäisen valvonnan toimintoja

2.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Valtuusto on valinnut tarkastuslautakunnan 16.8.2021 kaudelle 2021-2025, jonka kokoonpano on ollut tarkastusvuonna 2022 seuraava:

Puheenjohtaja	Terttu Kolari	vj Martti Kähkönen
Varapuheenjohtaja	Auvo Hirvonen	vj Juha Immonen
Jäsen	Hannu Hyvärinen	vj Marja Sutinen

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei arviointikertomuksen laatimiseen osallistuneilla lautakunnan jäsenillä ole esteellisyyksiä kunnan toiminnan arviointiin liittyen.

Kuntalain 121§:n mukaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan on oltava valtuutettuja. Lautakunnan teknisen sihteerin tehtäviä ovat hoitaneet toimistosihteerit Eeva Mäkinen ja hallintojohtaja Sirpa Hartojoki.

2.3 Tilintarkastaja

Valtuusto on valinnut 29.11.2021 §90) Tuusniemen kunnan vuosien 2022-2025 tilintarkastajaksi tarkastusyhteisö Itä-Suomen Tilintarkastus Oy:n. Sen nimeämänä tilintarkastajana on toiminut JHT, HT Timo Nuutinen, joka on samalla toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä.

2.4 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta on sopinut tehtävänjaosta ja seurattavista lautakunnista 22.11.2022 §54. Tehtäväjaon mukaisesti kunnanhallitusta on seurannut Terttu Kolari, sivistyslautakuntaa Auvo Hirvonen ja teknistä lautakuntaa Hannu Hyvärinen. Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet lautakuntien ja hallintokuntien toimintaa tutustumalla lautakuntien pöytäkirjoihin.

Tarkastuslautakunta on kokoontunut seuraavasti arviointivuonna

21.1.2022

25.2.2022

25.3.2022

8.4.2022

6.5.2022

20.5.2022, jolloin on päätetty vuoden 2021 arviointi ja jätetty arviointikertomus valtuustolle

6.9.2022

12.10.2022

22.11.2022

16.12.2022

Tarkastuslautakunta on kokoontunut vuoden 2023 aikana vuoden 2022 tarkastuksen ja valvonnan osalta seuraavasti

18.1.2023

16.2.2023

15.3.2023

12.4.2023

4.5.2023

23.5.2023

Tarkastuslautakunta on kokoontunut 4.5.2023, 23.5.2023 sekä 7.6.2023 laatimaan arviointikertomusta.

Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan seuraavia henkilöitä vuoden 2022 arvioimiseksi:

Tuusniemen Teollisuus Oy:n toimitusjohtaja 6.9.2022: Ajankohtaiset asiat

Kunnanjohtaja 12.10.2022: hallinnon ja talouden ajankohtaiset asiat

Sosiaalijohtaja 22.11.2022: Sosiaalijohtajan vastuualueeseen kuuluvat asiat

Vanhustyön johtaja 22.11.2022: Vanhustyön johtajan vastuualueeseen kuuluvat asiat

Rehtori 16.12.2022: Rehtorin vastuualueeseen kuuluvat asiat

Tekninen johtaja 18.1.2023: Teknisen johtajan vastuualueeseen kuuluvat asiat

Kunnanhallituksen puheenjohtajat 16.2.2023: Vuosi 2022 sekä ajankohtaiset asiat

Valtuuston puheenjohtaja 16.2.2023: Vuosi 2022 sekä ajankohtaiset asiat

Kunnanjohtaja 16.2.2023: omistajaohjaus ja konsernivalvonta, ajankohtaiset asiat sekä tilinpäätöksen 2022 ennakkotiedot

Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja 15.3.2023: tilinpäätös ja ajankohtaiset asiat

Kunnanjohtaja ja hallintojohtaja 15.3.2023: Tilinpäätös 2022

Tuusniemen Teollisuus Oy:n toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja 15.3.2023: tilinpäätös 2022 ja ajankohtaiset asiat

Valtuuston puheenjohtaja 15.3.2023: Vuosi 2022 ja ajankohtaiset asiat

Rehtori 12.4.2023: Tilinpäätös 2022 ja tavoitteiden toteumat

Vs. tekninen johtaja 4.5.2023: Tilinpäätös ja tavoitteiden toteumat

Vapaa-aikasihteeri 4.5.2023: vuoden 2022 tilinpäätös, tavoitteiden toteumat ja muut ajankohtaiset asiat

Henkilöstön edustajat 4.5.2023: Vuosi 2022 ja muut ajankohtaiset asiat

Tarkastuslautakunnan arvioinnin perustana ovat olleet kunnanvaltuuston vuoden 2022 talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä kunnanhallituksen 30.3.2023 (59§) hyväksymä vuoden 2022 tilinpäätös.

Tuusniemen kunnan Kuntastrategia vuosille 2019-2026 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 17.9.2018 § 29.

3 VUODEN 2021 ARVIOINTIKERTOMUKSEN KÄSITTELY

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 28.11.2022 hyväksynyt kunnanhallituksen antaman selvityksen kunnanvaltuustolle vuoden 2021 arviointikertomuksen kysymyksistä. Tarkastuslautakunnalla ei ole huomauttamista saatuihin vastauksiin.

4 KUNNAN TALOUDEN ARVIOINTI

4.1 Taloudellisten tavoitteiden arviointi

Kuluneena vuonna vuosikate oli +743 t. euroa (+731 tuhatta euroa v 2021) ja tulos poistojen jälkeen -244 t. euroa (-318 t€). Alijäämä tilinpäätössiirtojen jälkeen oli -133 t. euroa vuonna 2022 (-207 t€). Kunnan verotulojen kertymä oli 9,047 milj. euroa (9,101 milj. euroa), kun talousarviossa verotulot olivat 8,658 milj euroa. Valtionosuuksien toteuma oli 11,144 milj euroa, kun ne olivat edellisvuonna 10,304 milj. euroa. Talousarviossa valtionosuudet olivat 10,891 milj. euroa.

Terveessä kuntataloudessa vuosikatteen tulee olla suurempi kuin poistot ja lainojen lyhennykset. Vuonna 2022 tämä ei toteutunut eikä myöskään 2021.

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v. 2022 (1 000 € ja €/as.) 6/7 (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12.2022	Investoinnit (brutto) 1 000 €	Investoinnit (brutto) €/as.	Investoinnit (netto) 1 000 €	Investoinnit (netto) €/as.	Investointien tulorahoitus-%	Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta (1 000 €)	Kassan riittävyys, pv
Iisalmi	20 801	-17 757	-854	-17 751	-853	78 %	-12 505	47 pv
Joroinen	4 540	-1 798	-396	-1 765	-389	101 %	-7 738	127 pv
Kaavi	2 689	-3 626	-1 348	-3 626	-1 348	15 %	160	11 pv
Keitele	2 029	-935	-461	-935	-461	131 %	1 332	30 pv
Kiuruvesi	7 597	-3 169	-417	-240	-32	203 %	3 008	47 pv
Kuopio	122 594	-105 355	-859	-102 579	-837	43 %	38 740	11 pv
Lapinlahti	9 099	-4 286	-471	-140	-15	20 %	12 898	1 pv
Leppävirta	9 177	-1 872	-204	-1 852	-202	255 %	5 554	45 pv
Pielavesi	4 140	-2 327	-562	-2 327	-562	172 %	10 808	72 pv
Rautalamppi	2 964	-793	-268	-554	-187	49 %	-3 337	0 pv
Rautavaara	1 477	-414	-280	-375	-254	550 %	6 891	61 pv
Siilinjärvi	21 232	-4 917	-232	-3 738	-176	90 %	19 445	19 pv
Sonkajärvi	3 672	-2 957	-805	-2 951	-804	83 %	6 621	54 pv
Suonenjoki	6 763	-1 232	-182	-1 207	-178	284 %	7 499	23 pv
Tervo	1 441	-208	-144	-208	-144	166 %	-44	77 pv
Tuusniemi	2 394	-317	-132	-291	-122	255 %	-1 039	24 pv
Varkaus	19 759	-8 278	-419	-8 141	-412	67 %	23 506	18 pv
Vesanto	1 894	-126	-67	-126	-67	675 %	961	41 pv
Vieremä	3 427	-1 533	-447	-1 533	-447	293 %	14 877	198 pv
Pohjois-Savo	247 689	-161 899	-654	-150 339	-607		127 637	

Pohjois-Savon liitto

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v. 2022 (1 000 € ja €/as.) 7/7 (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12.2022	Lainakanta 1 000 €	Lainakanta €/as.	Lainat ja vuokravastuut 1 000 €	Lainat ja vuokravastuut €/as.	Kertynyt yli-/alijäämä 1 000 €	Kertynyt yli-/alijäämä €/as.	Omaraisuus- aste (%)	Suhteellinen velkaantunei- suus (%)
Iisalmi	20 801	65 662	3 157	70 540	3 391	20 766	998	57 %	43 %
Joroinen	4 540	20 422	4 498	20 509	4 517	7 878	1 735	47 %	69 %
Kaavi	2 689	8 701	3 236	8 736	3 249	955	355	45 %	45 %
Keitele	2 029	5 725	2 822	6 037	2 975	1 050	517	51 %	45 %
Kiuruvesi	7 597	28 701	3 778	32 010	4 214	1 724	227	50 %	48 %
Kuopio	122 594	453 005	3 695	556 887	4 543	184 385	1 504	52 %	63 %
Lapinlahti	9 099	37 917	4 167	38 467	4 228	-667	-73	42 %	63 %
Leppävirta	9 177	4 784	521	15 079	1 643	1 862	203	73 %	17 %
Pielavesi	4 140	10 837	2 618	14 175	3 424	4 910	1 186	64 %	34 %
Rautalampi	2 964	10 922	3 685	11 351	3 830	4 747	1 602	44 %	51 %
Rautavaara	1 477	6 481	4 388	6 500	4 401	9 773	6 617	67 %	46 %
Siiinjärvi	21 232	67 350	3 172	144 514	6 806	3 685	174	43 %	53 %
Sonkajärvi	3 672	7 186	1 957	8 463	2 305	9 020	2 456	68 %	31 %
Suonenjoki	6 763	20 561	3 040	26 835	3 968	8 915	1 318	56 %	45 %
Tervo	1 441	4 845	3 362	5 610	3 893	656	455	59 %	41 %
Tuusniemi	2 394	3 175	1 326	3 188	1 332	3 035	1 268	72 %	24 %
Verkous	19 759	114 856	5 813	169 291	8 568	16 828	852	44 %	71 %
Vesanto	1 894	8 085	4 269	11 486	6 064	1 710	903	54 %	45 %
Vierämä	3 427	5 938	1 733	6 005	1 752	11 003	3 211	81 %	25 %
Pohjois-Savo	247 689	885 153	3 574	1 155 683	4 666	292 235	1 180		

Pohjois-Savon liitto

Lähde: Väestö: Tilastokeskus, muut tiedot: Kysely Pohjoisen kunnille maahanliikkuu 2023

Pohjois-Savon kuntien tilinpäätökset v. 2022/Konsernit (ml. liikelaitokset) (tiedot sisältävät vain ulkoiset menot ja tulot)

Kunta	Väestö 31.12.2022	Konsernin vuosikate 1 000 €	Konsernin vuosikate €/as.	Konsernin lainakanta 1 000 €	Konsernin lainakanta €/as.	Konsernin lainat ja vuokravastuut 1 000 €	Konsernin lainat ja vuokravastuut €/as.	Konsernin suhteellinen velkaantuneisuusaste (%)	Konsernin kertynyt yli-/alijäämä 1 000 €	Konsernin kertynyt yli-/alijäämä €/as.
Iisalmi	20 801	19 924	958	126 578	6 085	139 497	6 706	57 %	53 454	2 570
Joroinen	4 540	2 845	627	32 607	7 182	34 315	7 558	66 %	2 390	526
Kaavi	2 689	1 278	475	19 846	7 380	20 749	7 716	65 %	2 071	770
Keitele	2 029	1 813	894	14 884	7 336	15 885	7 829	72 %	698	344
Kiuruvesi	7 597	8 639	1 137	53 900	7 095	59 979	7 895	58 %	10 221	1 345
Kuopio	122 594	163 410	1 333	1 212 091	9 887	1 408 220	11 487	100 %	128 849	1 051
Lapinlahti	9 099	3 553	390	65 053	7 149	67 428	7 410	74 %	-1 638	-180
Leppävirta	9 177	7 802	850	34 657	3 777	46 572	5 075	45 %	4 019	438
Pielavesi	4 140	5 150	1 244	22 950	5 543	27 395	6 617	49 %	6 515	1 574
Rautalampi	2 964	2 690	908	21 108	7 121	22 302	7 524	57 %	3 833	1 293
Rautavaara	1 477	2 558	1 732	13 507	9 145	14 126	9 564	63 %	7 158	4 846
Siiinjärvi	21 232	10 226	482	153 327	7 222	233 653	11 005	84 %	2 030	96
Sonkajärvi	3 672	3 672	1 000	20 830	5 673	21 872	5 956	46 %	12 189	3 319
Suonenjoki	6 763	6 327	936	57 859	8 555	66 280	9 800	76 %	8 443	1 248
Tervo	1 441	1 102	765	12 878	8 937	17 508	12 150	69 %	1 477	1 025
Tuusniemi	2 394	1 221	510	10 848	4 531	11 628	4 857	45 %	2 553	1 066
Verkous	19 759	17 413	881	225 691	11 422	288 883	14 620	95 %	48 267	2 443
Vesanto	1 894	1 585	837	16 091	8 496	20 673	10 915	64 %	2 676	1 413
Vierämä	3 427	2 049	598	29 677	8 660	30 635	8 939	57 %	20 426	5 960
Pohjois-Savo	247 689	263 257	1 063	2 144 382	8 658	2 547 600	10 285		315 631	1 274

Pohjois-Savon liitto

Lähde: Väestö: Tilastokeskus, muut tiedot: Kysely Pohjoisen kunnille maahanliikkuu 2023

4.2 Talousarvio 2022 ja sitovuustasot

Vuoden 2022 talousarvio on hyväksytty valtuustossa 29.11.2021.

Sitovuustasot:

Talousarvion taulukossa 4 "Määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenvetolaskelma" on esitetty käyttötalouden, investointien ja rahoitusosan sitovuustasot. Toimialoille asetetut sitovat tavoitteet, mittarit ja tavoitetasot on esitetty toimialakohtaisissa talousarvioesityksissä.

Käyttötalousoasa:

Käyttötalousoosassa toimialojen sitovuustasona on bruttomääräraha eli toimintatuotot ja toimintakulut ilman arvonlisäveroa. Ateriapalvelut ja vesihuolto ovat nettositovia. Investointiosassa investointimenot yli 150 t€ hankkeissa ovat sitovia hankekohtaisesti. Alle 150 t€ hankkeet ovat sitovia bruttona taseerittäin.

Tuloslaskelmaosa:

Tuloslaskelma on valtuustoon nähden sitova verotulojen, valtionosuuksien, rahoituskulujen ja -tuottojen, satunnaisten erien ja tilinpäätössiirtojen osalta.

Rahoituslaskelma on sitova antolainauksen muutosten, lainakannan muutosten ja oman pääoman muutosten osalta. Rahoituksen tunnuslukujen osalta valtuustoon sitovia eriä ovat toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ja lainanhoitokate.

4.3 Investoinnit

Vuoden 2022 investointikulut ovat olleet yhteensä:

		Talousarviopoiikkeama
Kulut	-316.805 euroa	-144.195 euroa (alitusta)
Tuotot	29.821 euroa	85.179 euroa (alitusta)
netto	-286984 euroa	-59.016 euroa (alitusta)

MAA-ALUEET

Maa-alueet	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
Investointimenot	-20000		-20000	0	-20000
Investointitulot	30000		30000	3929	26071
Netto	10000		10000	3929	6071

OSAKKEET JA OSUUDET

Osakkeet ja osuudet	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-20000		-20000	-8136	-11864
Investointitulot	20000		20000	0	20000
Nettomenot	0			-8136	8136

KONEET JA KALUSTO

Koneet ja kalusto	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-45000	18000	-27000	0	-27000
Investointitulot	0		0	0	0
Nettomenot	-45000	18000	-27000	0	-27000

MUUT HALLINTO- JA LAITOSRAKENNUKSET

Muut hallinto- ja laitosrakennukset	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-130000	-39000	-169000	-122913	-46087
Investointitulot	0		0	5000	5000
Nettomenot	-130000	-39000	-169000	-117913	-51087

Kiinteät rakenteet/liikenneväylien saneeraus

Liikenneväylien saneeraus	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-40000		-40000	-35555	-4445
Investointitulot	0		0	0	0
Nettomenot	-40000		-40000	-35555	-4445

Muut kiinteät laitteet ja rakenteet/Ampumaradan maaperän kunnostus

Ampumaradan maaperän kunnostus	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-60000	39000	-21000	-10790	-10210
Investointitulot	30000		30000	5892	24108
Nettomenot	-30000	39000	9000	-4898	4102

Muut kiinteät laitteet ja rakenteet / Satama-alueen kehittäminen

Satama-alueen kehittäminen/saur	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-55000	21000	-34000	-33142	-885
Investointitulot	0		0	15000	15000
Nettomenot	-55000	21000	-34000	-18142	-15858

Muut kiinteät rakenteet ja laitteet/Leiritie

Leiritie	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-21000	-18000	-39000	-38787	-213
Investointitulot	0		0	0	0
Nettomenot	-21000	-18000	-39000	-38787	-213

Uimalan peruskorjaus

Uimalan Peruskorjaus	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-35000		-35000	-1791	-33209
Investointitulot	35000		35000	0	35000
Nettomenot	0		0	-1791	-1791

Vesi- ja viemärlaitoksen täydennysrakentaminen

Vesi- ja Viemärlaitoksen täydenny	ta	ta muutos	ta + muutos	tot	ero
investointimenot	-35000	-21000	-56000	-65691	9691
Investointitulot	0		0	0	0
Nettomenot	-35000	-21000	-56000	-65691	9691

Investoinneissa ei ole oleellisia talousarviopoikkeamia ylitysten osalta.

Osa investoinneista siirtyi vuodelle 2023 valtuuston päätöksellä. Investoinnit jäivät alle talousarviossa esitetyn.

4.4 Lainat

Vuoden 2022 lopussa lainaa oli 3,175 milj. euroa (3,750 milj. euroa edellisenä vuonna) eli pitkäaikainen lainamäärä on vähentynyt vuoden 2022 aikana. Alhaisen korkotason vuoksi lainanhoitokulut ovat olleet alhaiset, mutta tulevaisuudessa korkotason nousu lisää korkokuluja. Konsernissa lainakanta oli vuodenvaihteessa 10,848 milj. euroa (edellisvuosi 10,141 milj. euroa).

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka lainamäärä ja lainanhoitokulut ovat vuonna 2022 olleet kohtuullisia, korkotason nousu ja mahdollisten investointien rahoitus tulevaisuudessa heikentävät tilannetta merkittävästi.

Kunnan taseen ja konsernitaseen tunnuslukujen perusteella Tuusniemi on maakunnan parhaimmistoa, johtuen alhaisesta velkamäärästä per asukas. Tulee kuitenkin huomioida kunnan taseessa olevien omaisuuserien arvostukset, ovatko ne kaikilta osin nykyistä tai tulevaa tilannetta vastaavia (esim. rakennusten arvot, omistettujen osakkeiden arvot) ja millainen vaikutus niiden mahdollisilla alaskirjauksilla on kunnan talouteen.

Millainen vaikutus hyvinvointialueelle siirtymisellä on kunnan omistamiin rakennuksiin/ niiden käyttöön, millaiset mahdollisuudet kunnalla tehdä tarvittavia investointeja/remontteja?

Taseen keskeiset tunnusluvut:

	2022	2021
omavaraisuusaste	71,7%	72,4%
lainakanta/asukas	1.326€	1.550€
lainat ja vastuut 31.12.2022 1000€	3.188€	3.792€

Konserni	2022	2021
omavaraisuus	45,7%	49,4%
konsernilainat/asukas	4.529€	4.192€
konsernilainat ja vuokravastuut/asukas	4.855€	4.495€

Konsernille talousarviossa 2022 asetetut tavoitteet ovat toteutuneet seuraavasti:

Asetettu tavoite:	toteuma
Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %: vähintään 20%	41,8%
Konsernin vuosikate poistoista, %: vähintään 100%	69,1%
Konsernin omavaraisuusaste, %: vähintään 70%	45,7%
Konsernin laina €/asukas: alle 4500€	4.529€

Tarkastuslautakunta esittää havaintona, että konsernille asetetuista tavoitteista toteutuivat ainoastaan toimintatuotot toimintamenoista. Tarkastuslautakunta esittää havaintona, että konsernin omavaraisuusaste on laskenut huolestuttavan alhaiseksi (45,7%) ja sen seurauksena konsernin lainakanta/asukas on noussut yli asetetun tavoitteen, (toteuma 4.529€). Vuoden 2023 alusta merkittävin konserniin vaikuttava kuntayhtymä, Pohjois-Savon Sairaanhoidopiiri on poistunut kunnan konsernista, joten vuodesta 2023 lähtien konserni kuvaa merkittävästi enemmän kunnan omia toimintoja (Sairaanhoidopiirin osuus konsernin vieraasta pääomasta on ollut 8,6 Meur, omasta pääomasta 1,7 Meur).

Kunnan 100 % omistaman tytäryhteisön Kiinteistö Oy Tuusniemen Turulan tulos on tappiollista eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja. Kunnan 82 % omistaman tytäryhteisön Tuusniemen Virastotalo Oy:n tulos on myös tappiollista eli yhtiön tuotoilla ei ole pystytty kattamaan kuluja.

6.1 Keskusvaalilautakunta

- Äänestysprosenttitalavoite 60 % ei toteutunut (toteuma 49,7%).
- Taloudelliset tavoitteet saavutettiin

6.2 Tarkastuslautakunta

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

6.3 Kunnanhallitus

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

6.4. Elinkeino- ja kehittämisspalvelut

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Tarkastuslautakunta toteaa, että uusia aloittaneita yrityksiä on enemmän kuin toimintansa lopettaneita, mikä on positiivinen asia. Kunnan elinvoimaisuuden kannalta tärkeintä olisi saada lisää verotuloja, työpaikkoja ja yrityksiä kuntaan. Työttömiä työnhakijoita vuonna 2022 oli 105 hlöä eli 11,9 % työvoimasta kunnassa, joka on hieman maakunnan keskiarvoa 10,4 % korkeampi.

6.5 Ateriapalvelut

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet (toimintakatenetto) toteutuivat

Ateriasuoritteita on kertynyt v. 2022 yht. 131 225 kpl. Ateriasuoritteen hinta on ollut 5,21 eur/suorite (v. 2021 5,00 eur/suorite), joten kustannukset per ateria eivät juuri ole nousseet vaikka elintarvikkeiden ja kuljetusten hinnat ovat nousseet. Aterioiden määrä on vähentynyt edellisvuodesta ja määrä tulee vähenemään merkittävästi vuodesta 2023 alkaen, kun hyvinvointialue on alkanut tuottaa ateriapalveluita Tuusniemellä oleville asiakkaille. Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana, että aterian valmistusta on siirretty pois paikkakunnalta ja jo tässä vaiheessa on havaittu ongelmia aterioiden toimituksissa. Eriarvoisuus hyvinvointialueen sisällä pienissä kunnissa alkaa lisääntymään esimerkiksi tällaisissa asioissa. Kuntien edunvalvonnasta ja palveluiden laadusta sekä saatavuudesta tulisi edustajien huolehtia.

6.6 Muu yleis- ja keskushallinto

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorten työllistäminen kesällä on toteutunut hyvin, koska 100 % kesätyöharjoitteluun hakeneista nuorista on halutessaan työllistynyt. Kunta on osaltaan mahdollistanut kaikille nuorille kesätyöharjoittelun ja tutustumisen työelämään.

Joukkoliikenteen palvelusetelikokeilua Matkahuollon kanssa käyttivät tuusniemeläiset vuoden 2022 aikana 21 kertaa Tuusniemi-Kuopio liikenteessä. Käyttö on ollut melko vähäistä, vaikka lipunhinta on edullinen esimerkiksi työssäkäyntiä ajatellen. Onko palveluseteliä markkinoitu riittävästi, koska käyttö ollut niin vähäistä?

6.7 Sosiaalilautakunta

Lasten ja perheiden palvelut

-Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet:

Työmenetelmien käyttöönoton osalta suunnitelma on tehty mutta käyttöönottoa ei aloitettu

Kirjaamisen kehittäminen ei toteutunut koska Käyttöönotto peruttiin

Lastensuojelukustannusten hallitseminen ei toteutunut koska rekrytointi ei onnistunut

- Taloudellisten tavoitteiden osalta toimintatuottojen tavoite toteutui. Toimintakulujen toteuma oli 31.290€ yli talousarvion.

Sosiaalijohtaja 0, 1 (perheoikeudelliset palvelut)

sosiaalityöntekijä 1 (lapsiperheiden sosiaalityö, lastensuojelun avohuolto ja sijaishuolto, vastaava koulukuraattori, perheoikeudelliset palvelut: selvitykset)

sosiaalityö 0,4 (lastensuojelun jälkihoito, lastensuojelun avo- ja sijaishuolto)

sosiaaliohjaaja 0,9 (lapsiperheiden sosiaalityö, perhetyö, koulukuraattori, lastensuojelun avohuolto, sijaishuolto ja jälkihuolto)

toimistos sihteeri (0, 2)

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että toimintaa varten on riittävät resurssit kaikissa osa-alueissa jatkossa Hyvinvointialueella.

Vanhuspalvelut

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat muilta osin paitsi kotipalvelun toiminnan vahvistamisen suhteen, jolta osin asiakkaiden hoitoisuuden tarpeesta ei ole esitetty selvitystä

- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat tuottojen osalta mutta toimintakulut ylittyivät 179.776€

Vuonna 2020 alkanut koronapandemia jatkui vuonna 2022, mikä aiheutti lisähaasteen hoivatyöhön. Pitempiaikaisten sijaisten ja vakinaisten hoitajien saanti oli haasteellista. Koronasta johtuen rajoitettiin vierailuja asukkaiden luona palvelukeskuksella ja Koivukodissa. Pandemia rajoitti myös lyhytaikaishoidossa käyvien määrää. Vanhuspalvelujen palveluohjauksen tuottamisessa oli katkoja.

Vammaispalvelut

-toiminnalliseksi tavoitteeksi asetetusta kirjaamisen kehittämisestä luovuttiin

- taloudelliset tavoitteet toteutuivat.

Aikuissosiaalityö ja työllisyyspalvelut

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain, kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät eivätkä toimintapäivät toteutuneet

- Taloudellisista tavoitteista toimintakulut ylittivät talousarvion **35.016 eurolla**

Muu sosiaalitoimi

- Asetetuista 4 toiminnallisesta tavoitteesta kolme toteutui, palvelukeskuksen tuottamien vapaapäivien määrä omaishoitajille ei toteutunut
- Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Sosiaalitoimi yhteensä

Sosiaalitoimen toimintatuottoja kertyi 1.225.683€, talousarvio 934.318€ eli tavoite ylitettiin 291.365 eurolla. Toimintakuluja kertyi **8.211.373€**, talousarvio **8.089.225€** eli ylitystä kertyi **122.148€**.

Tarkastuslautakunta toteaa, että talouden seurantaan on kiinnitetty huomiota. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan ennaltaehkäisevään toimintaan tulee panostaa entistäkin enemmän hyvinvointialueella. Tarkastuslautakunta toteaa että kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyöhön tulee kiinnittää huomiota.

6.8 Terveystoimi

- Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat osittain
- taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Lääkärityövoiman saanti Tuusniemen terveysasemalle oli erittäin haasteellista. Molemmat lääkärinvirat oli täytetty, mutta virkavapaalla olevan lääkärin virkaa täyttivät ostolääkärit, joiden saamisessa oli ongelmia. Äkilliset vajeet lääkärityövoimassa paikattiin Juankosken vastaanotolta käsin. Myös hoitajatyövoiman saatavuus oli selvästi heikentynyt.

Perusterveydenhuollon vastaanottokäynnit (lääkäri- ja hoitajakäynnit) vähentyivät viime vuoden vastaavaan ajanjaksoon verrattuna. Myös erikoissairaanhoidon käyttö väheni merkittävästi verrattuna edelliseen vuoteen. Erikoissairaanhoidon hoitopäivät ja poliklinikkakäynnit vähentyivät. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota kuntalaisten mahdollisuuteen vaivattomaan hoitoonpääsyyn.

Tuusniemen perusterveydenhuollon sisäinen valvonta ja riskienhallinta toteutettiin Kuopion kaupungin toimesta.

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI YHTEENSÄ

Sosiaali- ja terveystoimen toimintatuottoja kertyi yhteensä 1.677.111€, talousarviossa 1.160.118€ eli tuottoja kertyi 516.994€ ennakoitua enemmän. Toimintakuluja aiheutui 16.255.207€, talousarviossa oli varauduttu 16.162.225€ eli määräraha ylittyi 92.982€.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota ennaltaehkäisevän terveydenhuollon tarpeeseen, jolla vähennetään erikoissairaanhoidon tarvetta.

6.9 Sivistyslautakunta

Perusopetus

-Toiminnallisista tavoitteista toinen toteutui ja toinen ei

- taloudellisista tavoitteista toimintakulut ylittyivät 95.993 €, jotka hyväksytyt valtuustossa 20.3.2023 jälkikäteen

Oppilaiden osallistuminen kerhoihin ei toteutunut tavoitteen 40 % -mukaisesti, mutta kaikki oppilaat hakeutuivat jatko-opintoihin 9. luokan jälkeen.

Lukio

-toiminnalliset tavoitteet toteutuivat

- taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Tarkastuslautakunta toteaa, että lukion säilyminen on Tuusniemen vetovoiman kannalta erityisen tärkeää. Merkitys korostuu, kun kuntaan houkutellaan uusia asukkaita, lapsiperheitä. Tuusniemen lukio on menestynyt hyvin pienten lukiodien valtakunnallisissa vertailuissa ja keväällä 2022 Tuusniemen lukio oli STT:n lukiovertailussa Pohjois-Savon paras lukio. Lukion toiminnassa haasteena on oppilasmäärien pieneneminen parina seuraavana vuotena, lukiosta v. 2023 valmistuneiden ikäluokka (18 kirjoittanutta) oli poikkeuksellisen suuri.

Varhaiskasvatus

-Toiminnallisista tavoitteista toinen toteutui, lapsen kehityksen ja oppimisen tukeminen suunnitellusti ei toteutunut

- taloudelliset tavoitteista toimintatuotot toteutuivat

- toimintakulut ylittyivät 25.395€, jotka hyväksytyt valtuustossa 20.3.2023 jälkikäteen

Kansalaisopisto

-Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet niin opiskelijamäärän kuin tuntimääränkään osalta

-Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Kirjasto

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat

- Toimintakulujen toteuma oli talousarvion mukainen

Vapaa-aikapalvelut

-Asetetuista kahdesta tavoitteesta toinen toteutui, tapahtumien tarjoaminen kuntalaisille ei toteutunut

- Taloudellisissa tavoitteissa toimintatuotot ylittivät tavoitteen mutta toimintakuluissa tuli ylitystä **13.624€**, jotka hyväksytyt valtuustossa 20.3.2023 jälkikäteen

Sivistyslautakunta yhteensä

Toteutuneet toimintakulut olivat 5.181.155 euroa, mikä on 36.483 euroa alle talousarvion. Toteutuneet toimintatuotot olivat 1.434.985€, mikä oli 212.001€ yli talousarvion.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sivistyslautakunnassa toimintakulut ovat hyvin pysyneet annetussa raamissa. Toimintatuotot ovat pääasiallisesti toteutuneet. Haasteena ikäluokkien koko ja lukion oppilasmäärät, maailman laajuiset tapahtumat kuten sodat, ympäristö ja pandemiat.

6.10 Tekninen lautakunta

YHDYSKUNTATEKNISET PALVELUT

-Asetetuista kolmesta toiminnallisesta tavoitteesta yksi toteutui, Tuusjärven kyläleiskaava e valmistunut ja 13 investointihankkeesta toteutui 9.

Tarkastuslautakunta kiittää yhdyskuntateknisten palveluiden kehityssuuntaa kunnassa rakennustarkastajan rekrytoimisen myötä.

- Taloudellisista tavoitteista toimintakulut ylittivät talousarvion 13.578€

Kiinteistötoimi

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin

- Taloudellisista tavoitteista toimintatuotot ylittivät talousarvion 22.080 eurolla.

Toimintakulut ylittivät talousarvion 133.325 eurolla

Rakennusvalvonta

-Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet, vanhentuneiden lupien määrän kehitystä ei ole seurattu.

Ympäristöpalvelut

-Toiminnalliset tavoitteet eivät toteutuneet, ilmastotyö- tai energiatehokkuushankkeita ei valmistunut

Yksityistiet

-Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat, koko avustussumma saatiin jaettua

-Taloudelliset tavoitteet toteutuivat

Tekninen lautakunta yhteensä: Toimintakulut olivat 1.735.856€, mikä ylitti talousarvion 116.799 eurolla. Toimintatuottojen toteuma 939.277€ ylitti asetetun tavoitteen 53.043 eurolla.

Tarkastuslautakunta esittää havaintona, että toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuivat pääosin hyvin. Tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan mahdollisuudet uusinvestointeihin ovat rajalliset nykyisessä taloudellisessa tilanteessa.

7 STRATEGISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kuntastrategia vuosille 2019-2026 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa 17.9.2018.

Tarkastuslautakunta katsoo, että kuntastrategiaan kohdistuu merkittävää päivitystarvetta muuttuneen toimintaympäristön johdosta esimerkiksi Ukrainan sodan, ilmasto asioihin liittyvän kehityksen sekä hyvinvointialue muutosten johdosta.

Strategiset tavoitteet ovat osana valtuuston asettamia tavoitteita. Ne on käyty läpi uuden strategian hyväksymisen jälkeen ja toteutumat sen jälkeen vuosittain. Kunnassa ei ole nähty tarkoituksenmukaisiksi jaotella valtuuston asettamia tavoitteita eri alakohdiksi tällä perusteella.

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudellinen strategia ei ole toteutunut. Väestön kasvutavoite ei ole toteutunut. Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiatyö tulisi käynnistää vastaamaan tämän hetken tilannetta mahdollisimman pikaisesti.

Tuloslaskelman tavoitteiden toteutuminen

Tuloslaskelma on valtuustoon nähden sitova verotulot, valtionosuudet, rahoituskulujen ja -tuottojen, satunnaisten erien ja tilinpäätössiirtojen osalta.

Tuloslaskelmaosan tavoitteet toteutuivat

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelmassa valtuustoon nähden sitova erä on antolainauksen muutos, lainakannan muutos ja oman pääoman muutos. Rahoituksen tunnuslukujen osalta valtuustoon nähden sitovia eriä ovat toiminnan ja investointien rahavirran kertymä, lainanhoitokate ja kassan riittävyys.

Tavoitteet toteutuivat muutoin paitsi kassan riittävyyden osalta

Tarkastuslautakunnan kysymykset kunnanhallitukselle

Tarkastuslautakunta osoittaa seuraavat kysymykset kunnanhallitukselle vuoden 2022 arvioinnin tuloksena:

1. Mihin toimenpiteisiin kunnanhallitus aikoo ryhtyä talouden sopeuttamiseksi pienentyneisiin toimintatuottoihin?
2. Millä tavoin Tuusniemen kunta koettaa luoda toimintaedellytyksiä kuntaan suunnitelluille investoinneilla ja siten mahdollisille lisätyöpaikoille?

8 MUUT HAVAINNOT JA ARVIOT

Kunnan taloudelliseen tilanteeseen on kiinnitettävä erityistä huomiota ja tarkkuutta tulevana vuosina. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää kunnan taseessa olevaan omaisuuteen.

Tarkastuslautakunta kiittää Tuusniemen kunnan henkilökuntaa, viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä hyvin suoritetusta työstä ja laadukkaista palveluista. Kaikesta huolimatta tulevaisuudessa on haasteita, joista voidaan selvittää!

TUUSNIEMEN KUNNAN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tuusniemellä 7.6.2023

Terttu Kolari

puheenjohtaja

Hannu Hyvärinen

jäsen

Auvo Hirvonen

varapuheenjohtaja